

Π 2107 – Ειδική Αγωγή και αποτελεσματική διδασκαλία

Ενότητα 1: Η έννοια της αναπηρίας. Ιστορικές
διαστάσεις.

Σουζάνα Παντελιάδου
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ 1/5

- ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ.
- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.

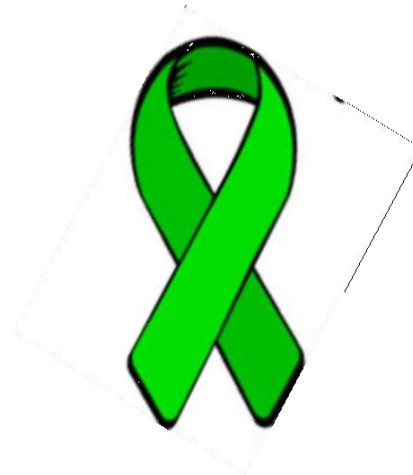
- ΣΤΙΓΜΑ – ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ – ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ.
- Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

- ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ.

- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ.
- ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΩΝ.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ 2/5

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ 3/5

Εάν κοιτάξουμε γύρω μας θα δούμε ανθρώπους πολλών φυλών, διαστάσεων και ικανοτήτων.

Το φυσιολογικό ορίζεται ανάλογα με την κάθε κοινωνική περίπτωση (ιστορικά, γεωγραφικά, πολιτικά).

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ 4/5

Η έννοια του κανονικού και του ειδικού είναι έννοιες κοινωνικά κατασκευασμένες στην προσπάθεια των ανθρώπων να κατανοήσουν την κοινωνία μέσα στην οποία ζουν.

Όταν η κοινωνία δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη της διαφορετικότητας και δεν προσαρμόζεται στις διαφοροποιήσεις αυτές, τότε προσδιορίζει στην πράξη τι είναι κανονικό και τι όχι.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ 5/5

- Τούρκικο σποτ

<https://www.youtube.com/watch?v=MH6y8rmeLA0>

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1/2

Όταν κατασκευάστηκε η Disneyland στο Τόκιο, η κατασκευαστική εταιρία ήταν περήφανη για το έργο της. Όμως, από την πρώτη ημέρα λειτουργίας προέκυψαν σοβαρά προβλήματα γιατί οι Ιάπωνες πήγαιναν να παραγγείλουν και δεν τα κατάφερναν εύκολα, ενώ τους ήταν δύσκολο έως και να πιουν νερό.

ΤΙ ΕΙΧΕ ΣΥΜΒΕΙ;

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2/2

- Οι κατασκευαστές θεώρησαν ότι το κανονικό ύψος ήταν αυτό των Αμερικανών πολιτών αγνοώντας την ύπαρξη διαφοροποιήσεων στο ανθρώπινο ύψος.
- Η Disneyland έκλεισε για μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να προσαρμοστεί στον «κανονικό» Ιαπωνικό πληθυσμό.

ΣΤΙΓΜΑ - ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ

Στίγμα: μια ανεπιθύμητη διαφορά, ένα χαρακτηριστικό που εκλαμβάνεται αρνητικά.

Η αρνητική διάκριση εναντίον κάποιου συχνά οδηγεί σε στίγμα είτε ατομικό είτε ομαδικό.

Στερεότυπα: αναφέρονται στον κοινό τρόπο αντίληψης ή αντιμετώπισης ανθρώπων μιας κατηγορίας χωρίς κανένα ενδιαφέρον για τα ιδιαίτερα ατομικά τους χαρακτηριστικά. Δεν προκύπτουν από άμεση γνώση και εμπειρία. Τα στερεότυπα οδηγούν σε απο-ανθρωποποίηση στο βαθμό που αγνοούν τις ατομικές και τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις.

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ – ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Προκατάληψη: αναφέρεται σε αρνητικές απόψεις και συναισθήματα που δημιουργούνται πριν ακόμη γνωρίσουμε κάποιον χωρίς να έχει προηγηθεί καμία γνώση ή εμπειρία.

Διάκριση: η διάκριση μπορεί να είναι υπέρ ή κατά ανθρώπων με βάση την τάξη ή την κατηγορία στην οποία ανήκουν ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα ατομικά τους χαρακτηριστικά.

Η προκατάληψη αναφέρεται σε απόψεις και συναισθήματα ενώ η διάκριση αναφέρεται σε πραγματική δράση και πράξεις.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ 1/2

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν ιστορικά αντιμετωπισθεί με τρόπους όμοιους με αυτούς που έχουν αντιμετωπίσει και άλλες ομάδες μειονοτήτων φυλετικών ή κοινωνικών.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ 2/2

- Noemi

<https://www.youtube.com/watch?v=WB9UvjnY090>

Ιστορική διάσταση – καμπές στις αντιλήψεις και πρακτικές για την αναπηρία

- Αρχαία εποχή.
- Μεσαίωνας.
- Αναγέννηση.
- Βιομηχανική επανάσταση.
- 20ός αιώνας.

Αρχαία εποχή 1/3

- Ελληνική μυθολογία – Ήφαιστος.
- Η αναπηρία ως χάρισμα -Αποδίδεται αρχικά σε υπερφυσικά αίτια και συνεπάγεται είτε δαιμονοποίηση είτε θαυμασμός και τιμές.
- Αργότερα, τείνει να θεωρείται τιμωρία από τους θεούς.
- Οι ανάγκες που δημιουργούν οι πόλεμοι καταδικάζουν στην εξόντωση τους μη αρτιμελείς.

Αρχαία εποχή 2/3

- Στην Αθήνα υπάρχουν ελάχιστες πρόνοιες που αποφασίζει η Βουλή.
- Σόλων- θανάτωση ΑμεΑ.
- Λυσίας- νόμος περί αδυνάτων + επίδομα.
- Ο Ιπποκράτης κατά τον 4ο-5ο π.Χ. αιώνα προσεγγίζει την αναπηρία ως ασθένεια.

Αρχαία εποχή 3/3

- Ρώμη – πολεμικό πρότυπο, υπηρέτες, γελωτοποιοί.
- Αίγυπτος- χαρισματικοί για μοιρολόγια.

Παλαιά Διαθήκη

- Η αναπηρία θεωρείται αποτέλεσμα αμαρτίας.
- Απαγορεύεται η πρόσβαση σε ιερούς τόπους.

Καινή Διαθήκη

- Ύπαρξη θεραπείας – θαύματα.
- Αναγνώριση του καθήκοντος για βοήθεια – ελεημοσύνη.
- Ο ελεήμων κερδίζει μέσα από την φιλανθρωπία.

Μεσαίωνα 1/2

- Θρησκοληψία – Ιερά Εξέταση.
- Γελοιοποίηση –εκμετάλλευση –βία.

Με διάταγμα του Πάπα Ινοκέντιου 8ου (1484) εκατοντάδες χιλιάδες άτομα με αναπηρίες και συναισθηματικές διαταραχές οδηγήθηκαν στην Ιερά Εξέταση. Μη μπορώντας να υπερασπιστούν τον εαυτό τους καταδικάστηκαν και μετά από φριχτά βασανιστήρια οδηγήθηκαν στη φωτιά.

Μεσαίωνα 2/2

- Στο Βυζάντιο, αρωγή με βάση την εκκλησία και τα μοναστήρια.
- Τα ανάπηρα άτομα πληρώνουν τις αμαρτίες των προγόνων τους.
- Αρχίζει ο εγκλεισμός ως αντιμετώπιση.

Αναγέννηση

- Εγκλεισμός και απομόνωση σε άσυλα.
- Ανθρωπιστική αντιμετώπιση.
- Προνοιακή φροντίδα.

Βιομηχανική επανάσταση -19ος αιώνας

- Ανάγκη για εργατικά χέρια.
- Εκπαίδευση με έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση.
- Δημιουργία προστατευμένων εργαστηρίων.

20ός αιώνας Α΄ και Β΄ Παγκόσμιοι Πόλεμοι

- Ιδρύματα –ιατρική φροντίδα.
- Έμφαση στην αποκατάσταση.
- Αρχίζει η υποχρεωτική εκπαίδευση.
- Δημιουργείται το διακριτό σύστημα της ειδικής αγωγής.

1918-1920

Ξεκινούν τα πρώτα προγράμματα αποκατάστασης με κρατική χρηματοδότηση.

Ο αριθμός των αναπήρων αυξάνεται εξαιτίας των αναπήρων του Α΄ παγκόσμιου πολέμου και των θυμάτων εργατικών ατυχημάτων.

Διαδήλωση τυφλών εργατών για τις συνθήκες εργασίας και αμοιβής στη Μεγάλη Βρετανία.

Η επέλαση της ευγονικής 1/2

Υιοθέτηση της «φυσικής επιλογής» του Δαρβίνου.

Παρέμβαση για τη βελτίωση των ανθρώπινων χαρακτηριστικών που κληρονομούνται.

Ο στόχος είναι να δημιουργηθούν πιο υγιείς, πιο έξυπνοι άνθρωποι, να μειωθεί ο ανθρώπινος πόνος και να εξοικονομηθούν οικονομικοί πόροι.

Η επέλαση της ευγονικής 2/2

- Μεταξύ 1909 και 1935, στην Καλιφόρνια, με επιχείρημα την ευγονική γιατροί στο νοσοκομείο Mendocino, προχώρησαν στην υποχρεωτική στείρωση 295 ανθρώπων με νοητική αναπηρία.
- Το 1933, 26 πολιτείες είχαν ήδη νομοθεσία υπέρ των στείρωσεων με επιχειρήματα ευγονικής.
- Μεταξύ 1920 και 1930, υιοθέτησαν τέτοιου τύπου πολιτική η Δανία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Εσθονία, η Τσεχοσλοβακία, η Γιουγκοσλαβία, η Λιθουανία, η Λετονία, η Ουγγαρία και η Τουρκία.

Η επέλαση της ευγονικής και η Ναζιστική Γερμανία

- Μαζικές στείρωσεις αρχικά και δολοφονίες στη συνέχεια.
- 1933 - Πρόγραμμα T4.
- Δημιουργία 6 στρατοπέδων σε Γερμανία και Αυστρία.
- Λειτουργία θαλάμων αερίων.
- 1941 – αναστολή του προγράμματος.
- Εξολόθρευση πάνω από 250.000 αναπήρων.

1930s – 1940s

- Οικονομική κρίση.
- Τραυματίες Β΄ Παγκόσμιου πολέμου.
- 28 Φεβρουαρίου 1939 / πορεία από τυφλούς εργαζόμενους σε εργαστήρια τυφλών για τις απαράδεκτες συνθήκες. Το κεντρικό σύνθημα ήταν **“Blind, But Not to the Hard Facts of Life”**.

Διαφορετικές πορείες σε ΗΠΑ και Ευρώπη.

Δεκαετία 1960

- Υποστηρικτές παλεύουν για την εξασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων, την ουσιαστική εκπαίδευση και την αποκατάσταση και τη μείωση των πρακτικών απλής φροντίδας.
- Δημοσιοποίηση των άθλιων συνθηκών σε ιδρύματα.
- Επιθυμία των οικογενειών τα παιδιά τους να ανήκουν στην κοινότητα.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΜΠΗΣ 1/4

Η στάση της κοινωνίας:

- Υπάρχει μια παγκόσμια τάση από τον αποκλεισμό ή την παραμέληση στην ανοχή και στην περιορισμένη αποδοχή.
- Εκδηλώνεται αρχικά με τον πλήρη αποκλεισμό και την τοποθέτηση σε νοσοκομεία και ιδρύματα.
- Οι άνθρωποι με αναπηρίες θεωρούνται άνευ αξίας και χωρίς δυνατότητες εξέλιξης και κοινωνικής προσφοράς.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΜΠΗΣ 2/4

Σταδιακά αυξάνεται η αποδοχή και η ένταξη στην κοινωνία.

- Στρέφεται η προσοχή προς τον άνθρωπο και όχι την ετικέτα.
- Η προσοχή στρέφεται στις δυνατότητες και όχι στις αδυναμίες και τους περιορισμούς που υπάρχουν στο άτομο.
- Γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν οι υπηρεσίες της ειδικής αγωγής σε τοπικό επίπεδο.
- Ενισχύεται ο ρόλος της τεχνολογίας στην εξυπηρέτηση των αναγκών των ανθρώπων με αναπηρία.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΜΠΗΣ 3/4

Σχετικά με τις βαριές και τις πλέον εμφανείς αναπηρίες:

- Υπήρχε η τάση της απομόνωσης και της ιατρικής φροντίδας.
- Σταδιακά η ειδική αγωγή στράφηκε προς την αυτοεξυπηρέτηση, τη μέγιστη αυτονομία και τις δραστηριότητες που αρμόζουν στην ηλικία των ανθρώπων.
- Σήμερα ο σύγχρονος προσανατολισμός εστιάζει στην αποϊδρυματοποίηση και στην αυτόνομη διαβίωση.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΜΠΗΣ 4/4

Σχετικά με τις πιο ήπιες και λιγότερο ορατές αναπηρίες:

- Αρχικά υπήρχε άγνοια και έλλειψη κατανόησης.
- Στη συνέχεια κυριάρχησε η επισφαλής ή λανθασμένη διάγνωση.
- Σήμερα η έμφαση δίνεται στις καθημερινές προκλήσεις και άρα τις αναγκαίες προσαρμογές όχι μόνο στο άτομο με την αναπηρία αλλά και στο περιβάλλον του.

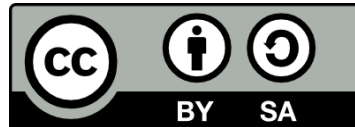
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σουζάνα Παντελιάδου. «Π 2107 – Ειδική Αγωγή και αποτελεσματική διδασκαλία. Η έννοια της αναπηρίας. Ιστορικές διαστάσεις». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS302/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

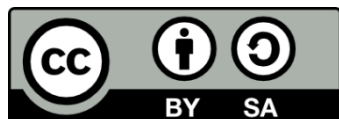
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

